

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Асоціація навчальних закладів України приватної форми власності
Європейський університет
Навчально-науковий інститут права та безпеки підприємництва (ННІПБП)

Бізнес та безпека: концептуальні засади та практичні аспекти

Збірка наукових праць

Спеціалізований випуск
за матеріалами

круглого столу 15 грудня 2009 р., міжнародної науково-практичної
конференції 21 квітня 2010 р., круглого столу 8 грудня 2010 р.

Київ
Видавництво Європейського університету
2010

— розвивати системні контакти з практиками, залучаючи до цієї роботи студентів; сприяти подальшому впровадженню кращого практичного досвіду в навчальний процес за напрямом підготовки 6.170107 "Управління інформаційною безпекою";

— включити підняті на конференції питання в тематику курсових, дипломних і магістерських робіт студентів факультету безпеки підприємств, тримувати і заохочувати практичну інформаційно-аналітичну діяльність викладачів і студентів;

— сприяти викладачам та студентам факультетів ФБП і ЮФ щодо участі в наукових національних конференціях та заходах Європейської Асоціації Безпеки;

Ініціювати створення Всеукраїнської молодіжної професійно-освітньої мережі (спільний проект esii.8esigily.ua) для проведення масштабної профорієнтаційної роботи в сфері інформаційної безпеки.

Схвалено на засіданні міжнародної науково-практичної конференції, відбулася 21 квітня 2010 року.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вступ.....	3
1. Будко Т. В. Сучасні можливості аналізу текстової інформації для вирішення завдань забезпечення безпеки.....	4
2. Боярська З. І. Правовий захист конфіденційності інформації в Україні в контексті міжнародних стандартів прав людини та основних свобод.....	7
3. Бабіна Н. О. Економічна безпека промислових підприємств України: регіональний аспект.....	10
4. Боднарчук І. П. Забезпечення захисту суспільних відносин з приводу статевої свободи та статевої недоторканості: історико-правова оцінка.....	11
5. Габро О. І. Покарання за завідомо неправдиве показання в контексті кримінально-правової політики держави як гарантія правової безпеки.....	13
6. Гайду Д. І. Перевищення влади або службових повноважень як перешкода здійснення підприємницької діяльності.....	22
7. Гречин Є. Є. Транснаціональна злочинність як наукова проблема.....	25
8. Гринькевич О. Й. Нагальні питання правового забезпечення діяльності приватних охоронних структур в Україні.....	28
9. Сергійчук О. В., Хорватова О. О., Диб М. З. Эффективное использование энергоресурсов как составляющая экологической и экономической безопасности государства.....	30
10. Донченко О. І. Роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні безпеки підприємств малого й сучасного бізнесу.....	33
11. Завальний А. М. Координація діяльності по боротьбі зі злочинністю в системі функцій прокуратури.....	35
12. Іванова К. В. Захист і контроль за використанням інсайдерської інформації на фондовому ринку.....	40
13. Кісілюк Е. М. Кримінально-правова протидія незаконним діям з платіжними інструментами.....	42
14. Кравчук П., Ю. Економічна злочинність як загроза розвитку бізнесу в Україні.....	47

2. Ідентифікувати (диференціювати) автора та виконавця тексту, незалежно від того, чи це рукописний текст, чи друкований, чи виконаний вільним почерком або спотвореним, «друкованим» тощо;

3. Установити соціально-демографічний портрет автора анонімного або псевдонімного тексту (його стать, вік, освітній рівень, професійну належність, соціальний статус, коло інтересів, захоплені, рідну або основну мову спілкування, місце формування мовних навичок). Одночасно можна розпізнати й спробу автора навмисно спотворити своє мовлення, імітуючи мовлення особи протилежної статі, іншої вікової або мовної групи, знижуючи рівень своєї грамотності тощо.

4. Частково описати психологічний портрет автора мовленнєвого повідомлення та на основі цього спрогнозувати його поведінку, визначити ступінь реальності погрози, що висловлюється в тексті;

5. Діагностувати психофізіологічний стан автора (виконавця) на момент складання (виконання) тексту з диференціацією причин виникнення незвичного стану. Йдеться про стан емоційної напруженості — стрес, що виникає в умовах загрози життю, здоров'ю автора, його родини; про стан операційної напруженості, що викликається створенням тексту в умовах дефіциту часу, за наявності збиваючих шумових факторів, у незручній фізичній обстановці, наприклад, в автомобілі, при поганому освітленні тощо. Виплеск емоційної активації в тексті може вказувати на істинне становлення автора до людини, фактів, подій, які він описує. Сюди також можна віднести діагностику станів алкогольного та наркотичного сп'яніння, схильності до суїциду тощо.

6. Діагностувати стійкі вади мовно-розумових процесів автора мовленнєвого повідомлення (без постановки діагнозу — це компетенція психіатрів).

7. Констатувати невідповідність досліджуваного документа загальноприйнятим стандартам, визначити факт необґрунтованої аргументації, оцінки відомостей, неоднозначності інформації, що передається, тощо (наприклад: чи можна за текстом даної розписки встановити однозначно, яку саме суму грошей заборгував М.; чи можна за текстом фонограми однозначно стверджувати, що йдеться про шантаж, погрозу, вимагання хабару; що саме означає конкретна фраза в договорі; чи не сприймається текст даного рекламного ролику як такий, що ганьбить продукцію конкурентів, тощо).

8. Розпізнати неправдивість автора, його сховані наміри, цілі, які він переслідує своїм повідомленням.

9. Виявити джерело інформації — його портрет, обізнаність, якщо автор тексту є тільки провідником цієї інформації;

10. Установити плагіат, наявність редакторського виправлення, приміром, щодо текстів договорів, уставів, угод, інструкцій тощо.

11. Визначити факт створення тексту за наявності чернетки або без неї, використання електронного варіанта іншого тексту-першоджерела, довідкової літератури тощо.

Зрозуміло, що перелік завдань, які можна вирішити за текстом, залежить, перш за все, від самого тексту, його інформаційної насиченості; *по-друге*, від складності поставленого завдання та рівня його наукової розробленості, а *по-третє*, від компетентності, рівня знань, досвіду самого дослідника. Дослідження текстів здійснюється судовими експертами-лінгвістами, фахівцями з фінансових питань, юристами, але ніхто не забороняв проводити і їх первин-

ні дослідження зацікавленими особами — для розробки пошукових версій, а також визначення дискусійних моментів, помилок, що потребують усунення або їх подальшого професійного (експертного) аналізу для звернення в правоохоронні або судові органи. Навчання первинному аналізу документів, наприклад, має на меті профілактику правопорушень, виявлення питань, що потребують судового захисту та забезпечення внутрішньої безпеки. Володіння знаннями такого первинного аналізу текстів, у принципі не може дублювати роботу експертів у цій галузі; тим більше, не може бути успішно використане в кримінальних цілях. Причиною останнього є те, що наше розслідування базується не тільки на роботі свідомості, а й неусвідомленого, що неможливо спрогнозувати, побачити, якщо не володієш глибокими спеціальними знаннями, філологічною освітою та великим досвідом експертної або сумісної з нею діяльності. Проте, розвиток правової культури, спроможності самим попереджати правопорушення та викривати недобросовісні вчинки сприятимуть оздоровленню нації та подальшому перетворенню України в міцну правову державу.

Боярська З.І.,
к.і.н, доцент,

зав. кафедри історії та теорії держави і права
Європейського університету

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВНИХ СВОБОД

Актуальність проблеми полягає в тому, що в сучасних умовах посилюється роль інформації, отже й посилюється потреба в її захисті. Це зумовило активізацію наукових досліджень з даної проблематики. Серед науковців, які активно досліджували й досліджують дану проблему, Ч.Н.Азімов, І.Л.Бачило, А.Б.Венгеров, С.Д.Волошко, В.А.Дозорцев, О.О.Кулінич, О.О.Підпригора та інші.

Слід зазначити, що рівень захищеності інформації, зокрема й конфіденційної інформації, визначається рівнем демократії в суспільстві, дотриманням міжнародних стандартів прав людини та основних свобод. Одним з основних видів захисту інформації в державі є правовий захист. Так, відповідно до ст.30 Закону України «Про інформацію» від 2-го жовтня 1992 р. конфіденційна інформація (пізніше став використовуватися термін «конфіденційна») — це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні та розпорядженні окремих фізичних або юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов.

Отже, в зв'язку з вищезазначеним, постає питання інформаційного статусу носіїв такої інформації. Серед головних складових поняття «інформаційний статус» можна виділити:

- наявність у суб'єкта персональної інформації (інформації про себе);
- інформація про суб'єкт, що використовується іншими особами;
- інформація про інших, що використовується даним суб'єктом;

- інформація, що продукується даним суб'єктом;
- інформація про навколишнє середовище;
- інформація, що обов'язково подається до вповноваженого органу тощо.

Слід підкреслити, що держава та юридичні особи можуть мати певну інформацію у вигляді персональних даних, але весь процес руху інформації в суспільстві опосередковується людиною. Отже, основним носієм інформації виступає фізична особа.

Що стосується держави, то види конфіденційної інформації, її склад визначаються законом або внутрішніми регуляторними актами, що видаються відповідними державними органами. Головна спрямованість таких актив-захист, збереження, недоступність інформації, що визначається як державна таємниця або інформація з обмеженим доступом. Можна сказати, що для держави та її органів застосовується принцип "дозволено лише те, що зазначено в законі"

Інші суб'єкти інформаційних правовідносин-юридичні особи, відносно яких діє принцип "дозволено все, що законом не заборонено."

Ця різниця в підході до інформаційного статусу суб'єктів має не тільки юридичне, а й практичне значення. Так, відповідно до ст.30 ч.2 Закону України "Про інформацію" громадяни, юридичні особи, які володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру, одержаною на власні кошти, або такою, яка є предметом їх професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу й не порушує передбачені законом таємниці, самостійно визначають режим доступу до неї, включаючи належність її до категорії конфіденційної, та встановлюють для неї систему (способи) захисту.

З огляду на вищезазначене, варто проаналізувати зміст Інструкції щодо порядку зберігання й використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України №1892 від 27 листопада 1998р.). У даному регуляторному акті термін "конфіденційна інформація, що є власністю держави" не розтлумачувався, але на підставі документа Кабінет Міністрів надав право державним органам визначати Перелік конфіденційної інформації, що є власністю держави, на який надається гриф обмеження доступу "Для службового користування".

Слід підкреслити, що такі переліки не потребують реєстрації в Міністерстві Юстиції України, отже, не підлягають обов'язковій публікації.

Проте, враховуючи ту обставину, що Переліки охоплюють широку сферу щодо обмеження доступу до інформації, на їх підставі практично можна суттєво обмежити конституційне право громадян України на отримання інформації всупереч діючій ст.34, ч.3 Конституції України, в якій йдеться про обмеження інформаційних прав громадян України лише на підставі закону.

Повернемося до базового в інформаційному праві Закону України "Про інформацію". Відповідно до ст.37 цього закону не підлягають обов'язковому наданню для ознайомлення за інформаційними запитами офіційні документи, які містять у собі: інформацію, визнану у встановленому порядку державною таємницею; конфіденційну інформацію; інформацію про оперативну та слідчу роботу органів прокуратури, МВС, СБУ, роботу органів дізнання та суду у тих випадках, коли її розголошення може зашкодити оперативним

заходам, розслідуванню чи дізнанню, порушити право людини на справедли-ний та об'єктивний судовий розгляд її справи, створити загрозу життю або здоров'ю будь-якої особи; інформацію, що стосується особистого життя громадян; документи, що становлять внутрішньовідомчу службу кореспонденцію (довіді, записки, переписка між підрозділами та інше), якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи, процесом прийняття рішень і передують їх прийняттю; інформацію, що не підлягає розголошенню відповідно з іншими законодавчими або нормативними актами. Установа, до якої звернено запит, може надавати для ознайомлення документ, якщо він містить інформацію, яка не підлягає розголошенню на підставі нормативного акта іншої державної установи, а та державна установа, яка розглядає запит, не має права вирішувати питання щодо її розсекречення; інформацію фінансових установ, підготовлену для контрольно-фінансових відомств.

Отже, зазначений вище регуляторний акт, затверджений Постановою Кабінету Міністрів, не розглядає тотожні категорії документів. Окрім того, процедура отримання інформації про діяльність органів державної влади не визначена й в інших нормативних актах. Так, статті 32-37 Закону України "Про інформацію", Закон України "Про звернення громадян", що стосуються питання інформаційного запиту, Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади" від 1 серпня 2002 р. № 683 та інші нормативні акти зазначаються декларативним і не вміщують конкретних механізмів отримання інформації.

Також, не знайшла конкретного втілення, в нормативно-правових актах відповідальність службовців державного органу за надання неправдивої інформації. Так, адміністративна та кримінальна відповідальність таких осіб лише задекларована, а не конкретизована.

З огляду на існуючі міжнародні стандарти прав людини, закріплені в нормах міжнародного та європейського права, такий підхід, *по-перше*, значно обмежує права громадян України на отримання всебічної, правдивої, неупередженої інформації, *по-друге*, породжує протиріччя між конституційними та побузовими нормами права України, яке потребує негайного усунення.

Література

1. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради. —1992. —№ 48. —ст. 650.
2. Закон України "Про звернення громадян" від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. —1996. —№ 47. —ст. 256.
3. Інструкція про порядок зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1892 від 27 листопада 1998р.).
4. Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади" від 1 серпня 2002 р. № 683